

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

20. ledna 2005*

Ve věci C-464/01,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě Protokolu ze dne 3. června 1971 o výkladu Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Soudním dvorem, podaná rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Rakousko) ze dne 8. listopadu 2001, došlým Soudnímu dvoru dne 4. prosince 2001, v řízení

Johann Gruber

proti

BayWa AG,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, C. Gulmann, R. Schintgen (zpravodaj), G. Arestis a J. Klučka, soudci

* Jednací jazyk: němčina.

generální advokát: F. G. Jacobs,
vedoucí soudní kanceláře: M.-F. Contet, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 24. června 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za J. Grubera W. Graziani-Weissem, Rechtsanwalt,
- za rakouskou vládu C. Pesendorfer, jako zmocněnkyní,
- za německou vládu R. Wagnerem, jako zmocněncem,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s G. Aiellem a G. Albenziem, avvocati dello Stato,
- za portugalskou vládu L. Fernandesem a M. Telles Romão, jako zmocněnci,
- za švédskou vládu A. Krusem, jako zmocněncem,

— za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud a S. Grünheid, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 16. září 2004,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 13 prvního pododstavce Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Írska (Úř. věst. L 304, s. 1, a pozměněné znění s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Helénské republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „Bruselská úmluva“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi J. Gruberem, s bydlištěm v Rakousku, a společností německého práva BayWa AG (dále jen „BayWa“), se sídlem v Německu, z důvodu údajného vadného plnění smlouvy, kterou J. Gruber s touto společností uzavřel.

Právní rámec

3 Pravidla o příslušnosti stanovená Bruselskou úmluvou jsou uvedena v hlavě II této Úmluvy, sestávající z článků 2 až 24.

4 Článek 2 první pododstavec Bruselské úmluvy, který je částí hlavy II této Úmluvy, oddílu 1, nazvaného „Obecná ustanovení“, vyjadřuje obecné pravidlo, které zní následovně:

„Nestanoví-li tato úmluva jinak, jsou osoby, které mají trvalé bydliště (sídlo) na území některého smluvního státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto státu.“ *(neoficiální překlad)*

5 Článek 3 první pododstavec Bruselské úmluvy, který náleží do téhož oddílu, stanoví:

„Osoby, které mají trvalé bydliště (sídlo) na území některého smluvního státu, mohou být u soudů jiného smluvního státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 6 této hlavy.“ *(neoficiální překlad)*

6 V článcích 5 až 18 Bruselské úmluvy, které tvoří oddíly 2 až 6 hlavy II této Úmluvy, jsou stanovena pravidla zvláštní, závazné a výlučné příslušnosti.

- 7 Článek 5 bod 1 Bruselské úmluvy, který je částí hlavy II této Úmluvy, oddílu 2, nazvaného „Zvláštní příslušnost“, stanoví:

„Žalovaný, který má trvalé bydliště (sídlo) na území některého smluvního státu, může být v jiném smluvním státě žalován:

1) ve věcech smluvních u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn; [...]“ (*neoficiální překlad*)

- 8 Oddíl 4, nazvaný „Příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv“, hlavy II Bruselské úmluvy je tvořen články 13 až 15.

- 9 Článek 13 Bruselské úmluvy zní následovně:

„Ve věcech týkajících se smlouvy uzavřené osobou pro účel, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti, dále nazývanou „spotřebitel“, se příslušnost určuje podle tohoto oddílu [...]:

1) jedná-li se o koupi movité věci na splátky;

2) jedná-li se o půjčku návratnou ve splátkách nebo o jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí;

3) u jakékoliv jiné smlouvy, jejímž předmětem je poskytnutí služeb nebo dodávka movitých věcí, jestliže:

a) ve státě trvalého bydliště spotřebitele předcházela uzavření smlouvy zvláštní, výslovně jemu určená nabídka nebo reklama; a

b) spotřebitel v tomto státě učinil právní úkony nezbytné k uzavření této smlouvy.

[...]“ (*neoficiální překlad*)

10 Podle čl. 14 prvního pododstavce Bruselské úmluvy:

„Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudu smluvního státu, na jehož území má tento smluvní partner trvalé bydliště (sídlo), nebo u soudu smluvního státu, na jehož území má trvalé bydliště spotřebitel.“ (*neoficiální překlad*)

11 Od tohoto pravidla o příslušnosti se lze odchýlit pouze s výhradou dodržení podmínek uvedených v článku 15 Bruselské úmluvy.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 12 Ze spisu ve věci v původním řízení vyplývá, že J. Gruber, který je zemědělcem, je vlastníkem hospodářství se čtvercovým půdorysem („Vierkanthof“) ležícího v Horním Rakousku, v blízkosti německé hranice. Obývá v něm se svou rodinou asi deset místností. Hospodářství zahrnuje také chov více než 200 prasat, jakož i velký prostor k umístění strojů a obilná sila. Kromě toho je zde uskladněno 10 až 15 % celkového množství krmiva potřebného pro zemědělský podnik. Část hospodářství využívaná soukromě mírně přesahuje 60 % celkové užitné plochy nemovitosti.
- 13 BayWa provozuje v Německu několik organizačně navzájem oddělených podniků. V Pocking (Německo), nedaleko od rakouské hranice, má obchod se stavebními materiály, jakož i prodejnu pro kutilství a zahradnictví. Toto posledně uvedené oddělení BayWa vydalo reklamní prospekty, které byly distribuovány rovněž v Rakousku.
- 14 Johann Gruber, máje v úmyslu vyměnit tašky na střeše svého hospodářství, se dozvěděl o reklamních prospektech BayWa, jež byly připojeny k *Braunauer Rundschau*, regionálnímu časopisu distribuovanému do domácností. Střešní tašky nabízené k prodeji oddělením stavebních materiálů BayWa v Pocking v těchto prospektech nebyly uvedeny.
- 15 Johann Gruber se opakovaně telefonicky informoval u zaměstnance BayWa ohledně různých druhů střešních tašek a cen, přičemž uvedl své jméno a adresu, ale nezmínil skutečnost, že je zemědělec. Tento zaměstnanec mu telefonicky předložil nabídku, ale J. Gruber si přál vidět tašky na místě. Při příležitosti jeho návštěvy v BayWa mu zaměstnanec předal písemný rozpočet, datovaný dne 23. července 1998. Při tomto rozhovoru J. Gruber informoval zaměstnance BayWa o tom, že vlastní zemědělský

podnik a chce pokrýt taškami střechu svého hospodářství. Uvedl, že vlastní také vedlejší budovy sloužící především k zemědělskému podnikání, ale neupřesnil výslovně, zda budova, jež má být pokryta taškami, je určena především k podnikání anebo k soukromému využití. Následující den J. Gruber zatelefonoval z Rakouska uvedenému zaměstnanci, aby mu oznámil, že přijímá rozpočet vyhotovený BayWa. Tento zaměstnanec tedy zaslal faxem potvrzení objednávky do banky J. Grubera v Rakousku.

- 16 Podle J. Grubera vykazovaly tašky dodané BayWa a použité touto společností k pokrytí střechy jeho hospodářství přes záruku poskytnutou na jednotnost odstínu značné rozdíly v barvě, takže střecha musela být opravena. Vzhledem k tomu se J. Gruber na základě záruky a odpovědnosti prodávajícího rozhodl vymáhat soudně jednak vrácení kupní ceny tašek, tedy 258 123 ATS, jakož i náhradu nákladů na odstranění tašek a opravu střechy, tedy 141 877 ATS, a jednak náhradu nákladů, jež vzniknou v budoucnosti.
- 17 Za tím účelem podal J. Gruber dne 26. května 1999 žalobu k Landesgericht Steyr (Rakousko), který byl Oberster Gerichtshof určen jako příslušný soud v Rakousku v souladu s článkem 28 zákona ze dne 1. srpna 1895 o určení soudní příslušnosti a místní příslušnosti soudů v občanských věcech (Jurisdiktionsnorm, RGBl. 111).
- 18 Rozhodnutím ze dne 29. listopadu 2000 Landesgericht Steyr zamítl námitku nepřislušnosti vznesenou BayWa, a prohlásil se tedy příslušným k projednání sporu.
- 19 Podle tohoto soudu jsou splněny podmínky použití článku 13 Bruselské úmluvy. V případě smlouvy mající dvojí účel je totiž třeba zkoumat, jaký účel, soukromý nebo podnikatelský, převažuje. Vzhledem k tomu, že v případě zemědělských podniků je obtížné stanovit dělící linii mezi činnostmi soukromými a podnikatelskými, měl

uvedený soud za to, že nic neumožňovalo prodávajícímu objektivně zjistit, zda při uzavření smlouvy převládá jeden či druhý účel, takže se v případě pochybností jedná o spotřebitelskou smlouvu. Krom toho v rámci čl. 13 prvního pododstavce bodu 3 písm. a) Bruselské úmluvy není důležité to, zda konkrétní výrobek, nakonec spotřebitelem zakoupený, byl či nebyl předmětem reklamy. Stačí, že byla přijata opatření k zajištění reklamy ve prospěch určitého podniku. Díky reklamě přitom BayWa mohla uzavřít smlouvu s J. Gruberem, i když tato reklama pocházela z jiného oddělení, než toho, jež dodalo zboží. Konečně podmínka „zvláštní, výslovně jemu určené nabídky“ ze strany prodávajícího ve smyslu uvedeného ustanovení je v projednávaném případě rovněž splněna, neboť J. Gruber obdržel nabídku telefonicky. Není důležité, zda tato nabídka byla přijata.

20 Rozsudkem ze dne 1. února 2001 Oberlandesgericht Linz (Rakousko) naproti tomu vyhověl odvolání podanému BayWa proti uvedenému rozhodnutí a zamítl žalobu J. Grubera z důvodu, že rakouské soudy nejsou k projednání sporu příslušné.

21 Podle Oberlandesgericht Linz je k tomu, aby šlo o spotřebitelskou smlouvu ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy, třeba, aby smlouva představovala pro dotčenou osobu akt spojený s účelem jiným než podnikatelským nebo obchodním. K určení tohoto účelu je úmysl příjemce plnění nepoužitelný. Důležité jsou objektivní okolnosti transakce, o nichž mohla druhá smluvní strana vědět. Články 13 až 15 Bruselské úmluvy jsou použitelné pouze tehdy, jestliže dotčená osoba jednala v podstatě mimo rámec své podnikatelské činnosti a jestliže druhá smluvní strana o této okolnosti věděla nebo musela vědět v okamžiku uzavření smlouvy, přičemž tato vědomost se posuzuje s přihlédnutím ke všem objektivním skutečnostem.

22 Dotčená transakce měla, podle objektivních skutečností, které byly BayWa sděleny, přinejmenším hlavně podnikatelský účel. Koupě tašek uskutečněná zemědělcem k pokrytí střechy jeho hospodářství se na první pohled váže k jeho činnosti

zemědělského podnikatele. V zemědělském podniku je hospodářství svou povahou místem podnikání, které slouží také, ale nikoli primárně, k ubytování svého vlastníka a členů jeho rodiny. Bydlení v hospodářství vyplývá v zásadě z výkonu činnosti zemědělského podnikatele, a má tedy úzký vztah k této činnosti; v myslí velké části populace se jedná především o místo práce zemědělce. Pokud J. Gruber prohlásil, že vlastní zemědělský podnik a chce vyměnit tašky na střeše svého hospodářství, vedlo to BayWa oprávněně k domněnce, že jedná především za účelem podnikatelským. Zjištění týkající se poměru ploch určených k soukromému využití k plochám určeným k podnikatelskému využití nemohou tento závěr vyvrátit, neboť tyto skutečnosti nebyly BayWa sděleny. Prodávající neměl žádný důvod se domnívat, že J. Gruber použije tašky výlučně nebo hlavně k nepodnikatelským účelům. Konečně rozsahzakoupeného množství, tedy celkem 24 000 tašek, mohl oprávněně pro prodávajícího představovat určující skutečnost k tomu, aby se domníval, že stavba je určena především k podnikatelskému využití.

23 J. Gruber tak podal proti rozsudku Oberlandesgericht Linz ze dne 1. února 2001 opravný prostředek k Oberster Gerichtshof.

24 Na podporu svého opravného prostředku J. Gruber uplatňuje, že k tomu, aby mohl být považován za spotřebitele ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy, je třeba, aby nepodnikatelský účel transakce převažoval. V projednávaném případě přitom soukromé využití hospodářství převažuje nad využitím podnikatelským. Dodává, že smluvní partner spotřebitele je povinen informovat se, jakož i poradit zákazníkovi, přičemž riziko případného omylu je k jeho tíži. Podle něj měla BayWa v daném případě dostatek důvodů k tomu, aby se domnívala, že využití hospodářství je především soukromé, a v pochybnostech se měla na tuto věc kupujícího dotázat. Mimoto koupi střešních tašek předcházela reklama šířená v Rakousku ze strany BayWa, jež J. Grubera přivedla k jednání s touto společností, zatímco před tímto šířením reklamy tuto společnost neznal. Konečně J. Gruber učinil v Rakousku právní úkony předcházející uzavření smlouvy.

25 BayWa namítá, že v zemědělském podniku je hospodářství především místem práce a že dodávky související s tímto podnikem obvykle nemohou být uskutečněny na základě spotřebitelských smluv. V projednávaném případě je soukromé využití v každém případě vedlejší a BayWa o takovém využití nevěděla. Spotřebitel musí jasně projevit, v jakém postavení jedná, pokud je, jako v projednávaném případě, možné na první pohled předpokládat, že jedná za účelem podnikatelským. Druhá smluvní strana nemá v tomto ohledu žádnou povinnost informovat se. Pochybnosti o postavení spotřebitele musí vést k tomu, že se nepoužijí pravidla o příslušnosti, která stanoví Bruselská úmluva v oblasti spotřebitelských smluv. Mimoto oddělení stavebních materiálů BayWa, u něž byly tašky objednány, nemělo prospěch z reklamy prostřednictvím prospektu, a prodejny pro kutilství a zahradnictví téže společnosti, v jejichž prospěch byla uvedená reklama prováděna, neprodávají střešní tašky. V každém případě nebyla prováděna žádná reklama na tašky. Právní úkony nezbytné k uzavření smlouvy nebyly učiněny v Rakousku, ale v Německu, protože podle německého práva představuje telefonické prohlášení o přijetí rozpočtu projev vůle vyžadující potvrzení přijetí a protože potvrzení objednávky prodávajícím bylo učiněno faxem z Německa. V případě nabídky a jejího přijetí, ke kterým nedojde současně, což je v případě, kdy k objednavce dojde telefonicky na základě předběžného rozpočtu, se má za to, že smlouva byla uzavřena v místě trvalého bydliště (sídla) žalovaného.

26 Oberster Gerichtshof uvádí, že i když z judikatury Soudního dvora vyplývá, že pravidla o příslušnosti uvedená v Bruselské úmluvě v oblasti spotřebitelských smluv mají povahu odchylky od zásady příslušnosti soudů smluvního státu, na jehož území má žalovaný trvalé bydliště (sídlo), takže pojem spotřebitel je vykládán restriktivně, Soudní dvůr se dosud nevyjádřil k některým z podmínek použití článku 13 této Úmluvy, jež jsou dotčeny ve věci, která je mu předložena.

- 27 Vzhledem k tomu, že Oberster Gerichtshof měl za to, že za těchto podmínek závisí řešení sporu, jež mu byl předložen, na výkladu Bruselské úmluvy, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Je třeba pro účely rozhodnutí, zda má dotyčná osoba postavení spotřebitele ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy při obchodní transakci částečně soukromého charakteru, považovat převahu soukromého, nebo podnikatelského účelu této transakce za určující znak, a v závislosti na kterých kritériích lze rozhodnout, zda převažuje účel soukromý nebo účel podnikatelský?
- 2) Je třeba k určení účelu transakce vzít v úvahu skutečnosti objektivně zřejmé z hlediska smluvního partnera spotřebitele?
- 3) Má být smlouva, jež se může týkat právě tak činnosti podnikatelské, jako soukromé, pokládána v pochybnostech za spotřebitelskou smlouvu?
- 4) Předcházel uzavření smlouvy reklama ve smyslu čl. 13 [prvního pododstavce] bodu 3 písm. a) Bruselské úmluvy, pokud budoucí smluvní partner spotřebitele sice prováděl ve smluvním státě, v němž má spotřebitel bydliště, reklamu prostřednictvím prospektu, ale na samotný výrobek, zakoupený následně spotřebitelem, se reklama nevztahovala?

- 5) Jedná se o spotřebitelskou smlouvu ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy, pokud prodávající učinil telefonicky nabídku kupujícímu s bydlištěm v jiném státě, který tuto nabídku nepřijal, ale následně kupující nabyl výrobek, jenž byl předmětem nabídky, na základě písemného rozpočtu?
- 6) Učinil spotřebitel ve svém vlastním státě právní úkony nezbytné k uzavření smlouvy ve smyslu čl. 13 [prvního pododstavce] bodu 3 písm. b) Bruselské úmluvy, jestliže přijal telefonicky ve státě svého bydliště rozpočet vyhotovený ve státě, kde má jeho smluvní partner bydliště (sídlo)?“

K prvním třem otázkám

- 28 Podstatou prvních tří otázek postupujícího soudu, které je třeba přezkoumat společně, je, zda pravidla o příslušnosti stanovená Bruselskou úmluvou musí být vykládána v tom smyslu, že smlouva takového typu, jako ve věci v původním řízení, která se vztahuje k činnostem zčásti podnikatelským a zčásti soukromým, musí být pokládána za spotřebitelskou smlouvu ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce uvedené Úmluvy.
- 29 Oberster Gerichtshof se, jak vyplývá z jeho postupujícího usnesení, táže především na to, zda a případně za jakých podmínek se na takovou smlouvu s dvojím účelem, jakou uzavřel J. Gruber s BayWa, vztahují zvláštní pravidla o příslušnosti stanovená v člancích 13 až 15 Bruselské úmluvy. Konkrétněji si postupující soud přeje podrobněji zjistit, jaké okolnosti musí vzít v úvahu pro účely kvalifikace takové smlouvy, jaký je význam převahy soukromého nebo podnikatelského účelu, který má transakce, již se týká smlouva, jakož i dopad vědomosti smluvního partnera strany,

v jejíž prospěch k této transakci dochází, jednak o účelu uvedené smlouvy a jednak o podmínkách, za kterých k tomuto uzavření dochází.

- 30 Úvodem je namístě připomenout, že Bruselská úmluva určuje ve své hlavě II oddíle 4 pravidla o soudní příslušnosti v oblasti spotřebitelských smluv. Tento posledně uvedený pojem je definován, jak vyplývá ze samotného znění čl. 13 prvního pododstavce této Úmluvy, jako týkající se „smlouvy uzavřené osobou pro účel, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti“.
- 31 Podle ustálené judikatury musí být pojmy používané Bruselskou úmluvou – mezi něž náleží zejména pojem „spotřebitel“ ve smyslu článků 13 až 15 této Úmluvy – vykládány autonomně, s odvoláním především na systém a cíle uvedené Úmluvy, za účelem zajistit její jednotné použití ve všech smluvních státech (viz zejména rozsudky ze dne 21. června 1978, *Bertrand*, 150/77, Recueil, s. 1431, body 14 až 16; ze dne 19. ledna 1993, *Shearson Lehman Hutton*, C-89/91, Recueil, s. I-139, bod 13; ze dne 3. července 1997, *Benincasa*, C-269/95, Recueil, s. I-3767, bod 12; ze dne 27. dubna 1999, *Mietz*, C-99/96, Recueil, s. I-2277, bod 26, a ze dne 11. července 2002, *Gabriel*, C-96/00, Recueil, s. I-6367, bod 37).
- 32 Zaprvé v systému Bruselské úmluvy představuje příslušnost soudů smluvního státu, na jehož území má žalovaný své trvalé bydliště (sídlo), obecnou zásadu, vyjádřenou v čl. 2 prvním pododstavci této Úmluvy, a pouze jako odchylku od této zásady tato Úmluva stanoví taxativně vyjmenované případy, v nichž žalovaný může nebo musí být žalován u soudu jiného smluvního státu. V důsledku toho musí být pravidla o příslušnosti odchylná se od této obecné zásady vykládána restriktivně, v tom smyslu, že nemohou vést k výkladu jdoucímu nad rámec případů výslovně upravených uvedenou Úmluvou (viz zejména výše uvedené rozsudky *Bertrand*,

bod 17; Shearson Lehman Hutton, body 14 až 16; Benincasa, bod 13, a Mietz, bod 27).

33 Takový výklad je jediný možný tím spíše, pokud jdeo takové pravidlo o příslušnosti, jaké je uvedeno v článku 14 Bruselské úmluvy, které spotřebiteli ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce této Úmluvy umožňuje žalovaného žalovat u soudů smluvního státu, na jehož území má žalobce bydliště. Vyjma případů, které výslovně stanoví, není totiž tato Úmluva nakloněna připuštění příslušnosti soudů bydliště žalobce (viz rozsudek ze dne 11. ledna 1990, Dumez France a Tracoba, C-220/88, Recueil, s. I-49, body 16 a 19; výše uvedený rozsudek Shearson Lehman Hutton, bod 17; výše uvedený rozsudek Benincasa, bod 14, a rozsudek ze dne 10. června 2004, Kronhofer, C-168/02, Recueil, s. I-6009, bod 20).

34 Zadruhé Soudní dvůr opakovaně rozhodl, že úlohou zvláštního režimu zavedeného ustanoveními hlavy II oddílu 4 Bruselské úmluvy, který se odchyluje od obecného pravidla stanoveného v čl. 2 prvním pododstavci této Úmluvy a od pravidla zvláštní příslušnosti pro smlouvy obecně, vyjádřeného v čl. 5 bodě 1 téže Úmluvy, je zajistit odpovídající ochranu spotřebiteli jako smluvní straně považované za hospodářsky slabší a právně méně zkušenou než její podnikatelský smluvní partner, straně, která nesmí být od podání žaloby odrazována tím, že ji musí podat u soudů státu, na jehož území má její smluvní partner své trvalé bydliště (sídlo) (viz zejména výše uvedené rozsudky Shearson Lehman Hutton, bod 18, a Gabriel, bod 39).

35 Ze systému pravidel o příslušnosti stanoveného Bruselskou úmluvou, jakož i z důvodu existence zvláštního režimu zavedeného ustanoveními hlavy II oddílu 4 této Úmluvy, Soudní dvůr dovodil, že tato ustanovení se vztahují pouze na konečného soukromého spotřebitele, jenž není zapojen do obchodních nebo podnikatelských činností, a prospěch z takových ustanovení nesmí být rozšiřován na

osoby, u nichž není zvláštní ochrana odůvodněna (viz v tomto smyslu zejména výše uvedené rozsudky Bertrand, bod 21; Shearson Lehman Hutton, body 19 a 22; Benincasa, bod 15, a Gabriel, bod 39).

36 V bodech 16 až 18 výše uvedeného rozsudku Benincasa Soudní dvůr v tomto ohledu upřesnil, že pojem „spotřebitel“ ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce a čl. 14 prvního pododstavce Bruselské úmluvy musí být vykládán restriktivně, s odvoláním na postavení této osoby v určité smlouvě, s ohledem na povahu a účel této smlouvy, a nikoli na subjektivní postavení této osoby, přičemž jedna a tatáž osoba může být pokládána za spotřebitele v rámci některých transakcí a za hospodářský subjekt v rámci jiných transakcí. Soudní dvůr z toho dovozuje, že pouze na smlouvy uzavřené mimo jakoukoliv činnost a účel podnikatelského druhu a nezávisle na nich, s jediným cílem uspokojit vlastní potřeby soukromé spotřeby jednotlivce, se vztahuje zvláštní režim stanovený uvedenou Úmluvou v oblasti ochrany spotřebitele jako strany považované za slabou, zatímco taková ochrana není odůvodněna v případě smlouvy, jejímž účelem je podnikatelská činnost.

37 Z toho vyplývá, že zvláštní pravidla o příslušnosti v člancích 13 až 15 Bruselské úmluvy se v zásadě použijí pouze v případě, kdy účel smlouvy uzavřené mezi stranami spočívá v jiném než podnikatelském využití dotyčného zboží nebo služby.

38 Ve světle těchto zásad je třeba přezkoumat otázku, zda a v jakém rozsahu se na takovou smlouvu, jaká je dotčena v původním řízení, jež se týká činností zčásti podnikatelských a zčásti soukromých, mohou vztahovat odchýlná pravidla o příslušnosti zakotvená v uvedených člancích 13 až 15.

- 39 V tomto ohledu vyplývá jasně již z cíle článků 13 až 15 Bruselské úmluvy, a sice chránit řádně osobu, o níž se má za to, že je vzhledem ke svému smluvnímu partnerovi ve slabším postavení, že prospěchu z těchto ustanovení se v zásadě nemůže dovolávat osoba, která uzavírá smlouvu pro účel, který se zčásti týká její podnikatelské činnosti, a tedy pouze zčásti se této činnosti netýká. Jinak by tomu bylo pouze v případě, kdy by vztah uvedené smlouvy k podnikatelské činnosti dotyčné osoby byl tak malý, že by se stal okrajovým, a měl by tedy v kontextu transakce, ohledně které byla tato smlouva uzavřena, posuzované jako celek, pouze zanedbatelnou úlohu.
- 40 Jak uvedl generální advokát v bodech 40 a 41 svého stanoviska, pokud osoba uzavře smlouvu za účelem spojeným s její podnikatelskou činností, musí být pokládána za jednající se svým smluvním partnerem na základě rovnosti, takže zvláštní ochrana, vyhrazená Bruselskou úmluvou pro spotřebitele, není v tomto případě odůvodněna.
- 41 Tato úvaha není nijak vyvrácena skutečností, že dotčená smlouva sleduje rovněž soukromý účel a zůstává relevantní, ať je vztah mezi soukromým a podnikatelským využitím dotyčného zboží nebo služby jakýkoliv, a to i pokud by soukromé využití převažovalo, není-li poměr využití souvisejícího s podnikatelskou činností zanedbatelný.
- 42 V důsledku toho v případě smlouvy mající dvojí účel není k tomu, aby nebylo možné použít články 13 až 15 uvedené Úmluvy, nezbytné, aby využití uvedeného zboží nebo služby pro podnikatelské účely převažovalo.

- 43 Takový výklad potvrzuje okolnost, že znění definice pojmu spotřebitel uvedené v čl. 13 prvním pododstavci Bruselské úmluvy je jasně restriktivní tím, že používá záporného obratu („smlouva uzavřená [...] pro účel, který se netýká [...] profesionální nebo podnikatelské činnosti“). Definice spotřebitelské smlouvy navíc musí být vykládána restriktivně, neboť představuje odchylku od obecného pravidla o příslušnosti stanoveného v čl. 2 prvním pododstavci této Úmluvy a výjimečně svěřuje příslušnost soudům bydliště žalobce (viz body 32 a 33 tohoto rozsudku).
- 44 Uvedený výklad je jediný možný rovněž z toho důvodu, že kvalifikace smlouvy může vyplývat pouze z jejího celkového posouzení, přičemž Soudní dvůr mnohokrát rozhodl, že vyloučení existence více soudů příslušných pro tentýž právní vztah představuje jeden ze základních cílů Bruselské úmluvy (viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 19. února 2002, *Besix*, C-256/00, Recueil, s. I-1699, bod 27; výše uvedený rozsudek *Gabriel*, bod 57, a ze dne 5. února 2004, *DFDS Torline*, C-18/02, Recueil, s. I-1417, bod 26).
- 45 Výklad, podle kterého se popírá postavení spotřebitele ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce Bruselské úmluvy, jestliže využití zboží nebo služby sleduje účel, který má vztah nikoliv zanedbatelný k podnikatelské činnosti dotčené osoby, je rovněž více v souladu s požadavkem právní jistoty, jakož i požadavkem na to, aby budoucí žalovaný mohl předvídat, u jakého soudu bude žalován, které představují základ této Úmluvy (viz zejména výše uvedený rozsudek *Besix*, body 24 až 26).
- 46 S ohledem na obvyklá pravidla v oblasti důkazního břemene je věcí osoby, která má v úmyslu dovolávat se článků 13 až 15 Bruselské úmluvy, prokázat, že u dotčené smlouvy s dvojitým účelem měl podnikatelský účel pouze zanedbatelnou úlohu, přičemž druhý účastník řízení má právo předložit důkaz opaku.

- 47 Vzhledem k důkazním materiálům, které mu byly předloženy, přísluší tedy soudu, u něž je řízení vedeno, rozhodnout, zda uvedená smlouva směřovala v rozsahu nikoliv zanedbatelném k uspokojení potřeb týkajících se podnikatelské činnosti dotyčné osoby, nebo zda naopak podnikatelský účel měl pouze nepatrný význam. Za tím účelem by měl vnitrostátní soud přihlédnout nejen k obsahu, povaze a účelu smlouvy, ale také k objektivním okolnostem, jež doprovázely její uzavření.
- 48 Pokud jde konečně o otázku postupujícího soudu týkající se nezbytnosti toho, aby smluvní partner údajného spotřebitele znal účel transakce, ohledně které byla smlouva uzavřena, jakož i podmínky, za kterých k tomuto uzavření došlo, je třeba upřesnit, že za účelem co největšího zjednodušení jak provedení, tak hodnocení důkazů je namístě, aby se soud, u něž je řízení vedeno, opřel především o důkazní materiály, které objektivně vyplývají ze spisu.
- 49 Jestliže jsou tyto skutečnosti dostačující k tomu, aby umožnily soudu dovodit, že smlouva odpovídala způsobem nikoliv zanedbatelným na potřeby týkající se podnikatelské činnosti dotyčné osoby, články 13 až 15 Bruselské smlouvy v žádném případě nelze použít z důvodu výjimečného místa, které tato ustanovení zauímají v systému zavedeném touto Úmluvou. V tomto případě tedy není potřeba zkoumat, zda podnikatelský účel mohl být smluvnímu partnerovi znám, či nikoliv.
- 50 Jestliže naproti tomu objektivní okolnosti spisu nemohou prokázat právně dostačujícím způsobem, že transakce, jež vedla k uzavření smlouvy s dvojitým účelem, sledovala nikoliv zanedbatelný podnikatelský účel, musí být v zásadě tato

smlouva považována za spotřebitelskou smlouvu ve smyslu uvedených článků 13 až 15, jinak by byla tato ustanovení zbavena svého užitečného účinku.

- 51 Nicméně s ohledem na výjimečný charakter režimu ochrany zavedeného články 13 až 15 Bruselské úmluvy bude muset soud, u něž je řízení vedeno, v tomto posledně uvedeném případě dále ověřit, zda si druhá strana smlouvy oprávněně nemohla být vědoma nepodnikatelského účelu transakce z důvodu, že údajný spotřebitel ve skutečnosti svým vlastním chováním vůči svému budoucímu smluvnímu partnerovi u něj vyvolal dojem, že jedná za podnikatelským účelem.
- 52 Tak by tomu bylo například v případě, kdy si jednotlivec objedná bez dalšího upřesnění věci, jež mohou skutečně sloužit k výkonu jeho povolání, použije pro tento účel dopisní papír s podnikatelskou hlavičkou, nechá si dodat zboží na adresu místa podnikání nebo zmíní možnost vrácení daně z přidané hodnoty.
- 53 V takovém případě se zvláštní pravidla o příslušnosti ve věcech spotřebitelských smluv vyjádřená v člancích 13 až 15 Bruselské úmluvy nepoužijí, i když smlouva sleduje sama o sobě pouze zanedbatelný podnikatelský účel, přičemž je třeba mít za to, že se jednotlivec vzdal ochrany stanovené uvedenými články, s přihlédnutím k dojmu, který vyvolal u svého smluvního partnera, jenž byl v dobré víře.

54 S přihlédnutím ke všem výše uvedeným úvahám je namístě odpovědět na první tři otázky tak, že pravidla o příslušnosti vyjádřená Bruselskou úmluvou musí být vykládána následovně:

- osoba, jež uzavřela smlouvu týkající se zboží určeného zčásti k účelu podnikatelskému a zčásti k účelu, jež se netýká její podnikatelské činnosti, nemá právo dovolávat se prospěchu ze zvláštních pravidel o příslušnosti uvedených v článcích 13 až 15 uvedené Úmluvy, ledaže je podnikatelský účel natolik okrajový, že má zanedbatelnou úlohu v celkovém kontextu dotčené transakce, přičemž skutečnost, že nepodnikatelská stránka převažuje, nemá v tomto ohledu vliv;

- je věcí soudu, u něž je řízení vedeno, rozhodnout, zda dotčená smlouva byla uzavřena v rozsahu nikoliv zanedbatelném k uspokojení potřeb týkajících se podnikatelské činnosti dotyčné osoby, nebo zda naopak podnikatelský účel měl pouze nepatrnou úlohu;

- za tím účelem je namístě, aby uvedený soud vzal v úvahu veškeré relevantní skutkové poznatky objektivně vyplývající ze spisu; není naopak třeba přihlížet k okolnostem nebo skutečnostem, o nichž mohl smluvní partner vědět při uzavření smlouvy, ledaže se osoba, jež se dovolává postavení spotřebitele, chovala takovým způsobem, že mohla u druhé smluvní strany oprávněně vyvolat dojem, že jedná za podnikatelským účelem.

K posledním třem otázkám

- 55 Vzhledem k tomu, že poslední tři otázky jsou položeny pouze pro případ, kdy by bylo prokázáno postavení spotřebitele ve smyslu čl. 13 prvního pododstavce Bruselské úmluvy, a s ohledem na odpovědi dané na první tři otázky, není již namístě odpovídat na poslední tři otázky, týkající se jiných podmínek použití uvedeného ustanovení.

K nákladům řízení

- 56 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před postupujícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Pravidla o příslušnosti stanovená Úmluvou ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Helénské republiky, Úmluvy ze dne

26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království, musí být vykládána následujícím způsobem:

- osoba, jež uzavřela smlouvu týkající se zboží určeného zčásti k účelu podnikatelskému a zčásti k účelu, jež se netýká její podnikatelské činnosti, nemá právo dovolávat se prospěchu ze zvláštních pravidel o příslušnosti uvedených v článcích 13 až 15 uvedené Úmluvy, ledaže je podnikatelský účel natolik okrajový, že má zanedbatelnou úlohu v celkovém kontextu dotčené transakce, přičemž skutečnost, že nepodnikatelská stránka převažuje, nemá v tomto ohledu vliv;

- je věcí soudu, u něž je řízení vedeno, rozhodnout, zda dotčená smlouva byla uzavřena v rozsahu nikoliv zanedbatelném k uspokojení potřeb týkajících se podnikatelské činnosti dotčené osoby, nebo zda naopak podnikatelský účel měl pouze nepatrnou úlohu;

- za tím účelem je namíště, aby uvedený soud vzal v úvahu veškeré relevantní skutkové poznatky objektivně vyplývající ze spisu; není naopak třeba přihlížet k okolnostem nebo skutečnostem, o nichž mohl smluvní partner vědět při uzavření smlouvy, ledaže se osoba, jež se dovolává postavení spotřebitele chovala takovým způsobem, že mohla u druhé smluvní strany oprávněně vyvolat dojem, že jedná za podnikatelským účelem.

Podpisy.